

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการสอนภาษาแบบธรรมชาติในโรงเรียนอนุบาล กรุงเทพมหานคร มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการสอนภาษาแบบธรรมชาติในโรงเรียนอนุบาล ในกรุงเทพมหานคร ด้านความต้องการสอนภาษาแบบธรรมชาติ การศึกษาให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนภาษาแบบธรรมชาติ และ การดำเนินการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ศึกษา คือ โรงเรียนอนุบาลในกรุงเทพมหานครที่เคยส่งบุคลากรของโรงเรียนเข้าร่วมการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการสอนภาษาแบบธรรมชาติ หรือเคยส่งบุคลากรของโรงเรียนไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการสอนภาษาแบบธรรมชาติที่ต่างประเทศ และเป็นโรงเรียนที่ระบุว่าจัดการเรียนการสอนภาษาแบบธรรมชาติในปีการศึกษา 2539 - 2540 จำนวน 17 โรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีจำนวน 8 ชุด ซึ่งประกอบด้วย

ชุดที่ 1 แบบวัดความเชื่อในหลักการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

ชุดที่ 2 แบบสอบถามผู้บริหารโรงเรียน เรื่อง สภาพและปัญหาการสอนภาษา

แบบธรรมชาติ

ชุดที่ 3 แบบสอบถามครูประจำชั้นอนุบาล เรื่อง สภาพและปัญหาการสอนภาษา
แบบธรรมชาติ

ชุดที่ 4 แบบสอบถามผู้ปกครอง เรื่อง การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการ
ทางภาษาให้แก่นักเรียนอนุบาล

ชุดที่ 5 แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน เรื่อง สภาพและปัญหาการสอนภาษา
แบบธรรมชาติ

ชุดที่ 6 แบบสัมภาษณ์ครูประจำชั้นอนุบาล เรื่อง สภาพและปัญหาการสอน
ภาษาแบบธรรมชาติ

ชุดที่ 7 แบบสังเกตพฤติกรรมการสอนภาษาแบบธรรมชาติของครูประจำชั้น
อนุบาล

ชุดที่ 8 แบบสังเกตการจัดสภาพแวดล้อมและสื่อของครูประจำชั้นอนุบาล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากร
และ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกรณีตัวอย่าง ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากร

ผู้วิจัยส่งเครื่องมือชุดที่ 1 – 3 ไปยังโรงเรียนที่เป็นประชากรทั้ง 17 โรงเรียนทาง
ไปรษณีย์ และเก็บรวบรวมคืนด้วยตนเอง พร้อมทั้งเข้าไปสังเกตการจัดสภาพแวดล้อมและสื่อ
ของโรงเรียนด้วย

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกรณีตัวอย่าง

2.1 จัดกลุ่มโรงเรียนที่เป็นประชากรตามคะแนนความรู้เรื่องการสอนภาษาแบบ
ธรรมชาติ โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ได้คะแนนสูง คะแนนปานกลาง และคะแนนต่ำ

2.2 เลือกโรงเรียนที่เป็นกรณีตัวอย่างจากกลุ่มที่ได้คะแนนสูง 1 โรงเรียน คือ โรงเรียน
สุขเกษม และจากกลุ่มที่ได้คะแนนปานกลาง 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนสุขสันต์ และโรงเรียน
हरรรษาโดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง

2.3 นำเครื่องมือชุดที่ 4 - 8 ไปเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นทางการจากกรณีตัวอย่าง
ทั้ง 3 โรงเรียน

2.4 เก็บรวบรวมข้อมูลอย่างไม่เป็นทางการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลของประชากร วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าสถิติเพื่อบรรยายตัวแปรที่ศึกษาของโรงเรียนที่เป็นประชากรทั้ง 17 โรงเรียน

2. การวิเคราะห์ข้อมูลของกรณีตัวอย่าง วิเคราะห์โดยการหาค่าสถิติ จัดกลุ่มข้อมูลประมวลข้อมูลเข้าด้วยกัน เพื่อสรุปเป็นข้อมูลเชิงบรรยายตามตัวแปรที่ศึกษา ของกรณีตัวอย่าง 3 โรงเรียน

3. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยรวม วิเคราะห์โดยการประมวลข้อมูลเข้าด้วยกัน และสรุปผลเชิงบรรยายเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการสอนภาษาแบบธรรมชาติของโรงเรียนอนุบาลในกรุงเทพมหานคร แล้วนำเสนอเป็นข้อมูลเชิงบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการสอนภาษาแบบธรรมชาติในโรงเรียนอนุบาลกรุงเทพมหานคร สรุปได้ดังนี้

1. ความต้องการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

โรงเรียนส่วนใหญ่ ผู้บริหารเป็นผู้ตัดสินใจนำการสอนภาษาแบบธรรมชาติมาใช้ แต่ครูไม่มีความต้องการที่แท้จริงในการนำมาใช้ ครูที่สมัครใจนำมาใช้สนใจศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการสอนภาษาแบบธรรมชาติ และสอนได้สอดคล้องกับหลักการสอนภาษาแบบธรรมชาติมากกว่าโรงเรียนที่ครูที่ไม่สมัครใจนำมาใช้

2. การศึกษาให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

ผู้บริหารและครูส่วนใหญ่ไม่เข้าใจหลักการสอนภาษาแบบธรรมชาติอย่างกระจ่างชัด เนื่องจากขาดพื้นฐานความเชื่อเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนโดยให้เด็กเป็นศูนย์กลาง ทั้งผู้บริหารและครูส่วนใหญ่มุ่งศึกษากิจกรรมตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติมากกว่ามุ่งฝึกการคิดวิเคราะห์เพื่อเชื่อมโยงหลักการสอนภาษาแบบธรรมชาติกับกิจกรรม ส่งผลให้การนำมาใช้สอดคล้องกับหลักการสอนภาษาแบบธรรมชาติค่อนข้างน้อย ซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาอันเนื่องมาจากลักษณะของนวัตกรรมเชิงปรัชญา

3. การดำเนินการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

การนำการสอนภาษาแบบธรรมชาติมาใช้ส่วนใหญ่เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครู โดยที่ผู้บริหารพยายามพัฒนาครูให้มีความรู้เรื่องการสอนภาษาแบบธรรมชาติ การพัฒนาครูเน้นที่การจัดกิจกรรมตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติมากกว่าพัฒนาให้ครูเข้าใจหลักการสอนภาษาแบบธรรมชาติ ครูส่วนใหญ่ขาดการสอนที่สะท้อนหลักการสำคัญในเรื่อง การคาดคะเน และโรงเรียนส่วนใหญ่ได้รับความกดดันจากการที่เด็กที่จบชั้นอนุบาลต้องไปสอบเข้าโรงเรียนประถมศึกษา เนื่องจากโรงเรียนส่วนใหญ่เปิดสอนเฉพาะระดับอนุบาลเท่านั้น

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งการอภิปรายผลการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. อภิปรายผลจากสภาพและปัญหาการสอนภาษาแบบธรรมชาติในโรงเรียนอนุบาล ในกรุงเทพมหานคร

- 1.1 ความต้องการสอนภาษาแบบธรรมชาติ
- 1.2 การศึกษาให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนภาษาแบบธรรมชาติ
- 1.3 การนำการสอนภาษาแบบธรรมชาติมาใช้ในโรงเรียนอนุบาลให้ประสบผลสำเร็จ

2. ข้อเสนอแนะ

- 2.1 ข้อเสนอแนะในการนำการสอนภาษาแบบธรรมชาติมาใช้
- 2.2 ข้อเสนอแนะในการเผยแพร่การสอนภาษาแบบธรรมชาติ
- 2.3 ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัย

1. อภิปรายผลจากสภาพและปัญหาการสอนภาษาแบบธรรมชาติในโรงเรียนอนุบาล ในกรุงเทพมหานคร

1.1 ความต้องการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

จากการวิจัยซึ่งพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมดที่เป็นประชากร และครูส่วนใหญ่ ต้องการนำการสอนภาษาแบบธรรมชาติไปใช้ ในขณะที่มีครูบางส่วนที่ไม่ต้องการนำการสอนภาษาแบบธรรมชาติไปใช้เนื่องจากไม่รู้ว่าจะนำไปใช้อย่างไร และไม่มั่นใจว่าถ้านำการสอนภาษาแบบธรรมชาติไปใช้แล้วเด็กจะเรียนรู้ได้หรือไม่ และจากกรณีตัวอย่าง พบว่าในระยะแรกที่ผู้บริหารตัดสินใจนำการสอนภาษาแบบธรรมชาติมาใช้จะมีครูบางส่วนที่สนใจนำไปทดลองใช้ และบาง

ส่วนไม่ต้องการที่จะสอนภาษาแบบธรรมชาติ ผู้บริหารโรงเรียนสุขเกษมและโรงเรียนสุขสันต์เลือกที่จะนำการสอนภาษาแบบธรรมชาติมาใช้ โดยเริ่มจากครูที่เป็นอาสาสมัครที่มีความสนใจที่จะทดลองใช้ก่อน เมื่อครูนำมาใช้จนกระทั่งเห็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับเด็ก ครูห้องอื่นๆที่ไม่ใช่อาสาสมัครในครั้งแรกจึงสนใจที่จะทดลองใช้บ้างด้วยความสมัครใจ และเมื่อครูได้ทดลองใช้ไประยะหนึ่งประกอบกับการได้รับความรู้อย่างสม่ำเสมอจึงตัดสินใจนำการสอนภาษาแบบธรรมชาติมาใช้ด้วยตนเอง ซึ่งส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนของครูด้วย เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงที่จะนำการสอนภาษาแบบธรรมชาติมาใช้ ครูต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทของตนไปจากเดิม และต้องใช้ความพยายามและอดทนมาก ถ้าครูเป็นผู้ที่ต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงและมีโอกาสในการตัดสินใจด้วยตนเอง ครูจะมีเจตคติที่ดีต่อการนำไปปฏิบัติ ตั้งใจที่จะนำไปปฏิบัติมากกว่าครูที่ต้องทำตามคำสั่งของผู้บริหารทั้งที่ตัวครูเองก็ไม่ได้มีความต้องการที่จะนำไปใช้เลย ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบลักษณะของการนำไปใช้แล้ว พบว่า ครูที่มีความต้องการที่จะนำไปใช้ด้วยตนเองจะนำไปใช้ได้ อย่างสอดคล้องกับหลักการสอนภาษาแบบธรรมชาติมากกว่าเนื่องจากครูสนใจที่จะศึกษาทำความเข้าใจมากกว่าครูที่ไม่มีความต้องการที่จะนำไปใช้ด้วยตนเอง ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของฮัสซี (Hussey, 1994) ที่กล่าวว่า ความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงมีผลต่อการนำนวัตกรรมไปใช้มากที่สุด

ดังนั้น โรงเรียนที่ต้องการนำการสอนภาษาแบบธรรมชาติไปใช้จึงควรเริ่มจากครูที่เป็นอาสาสมัครก่อนแล้วจึงขยายผลไปยังครูคนอื่นๆ ครูควรมีโอกาสทดลอง ทดสอบสมมุติฐานเกี่ยวกับการสอน และตัดสินใจนำไปใช้ด้วยตนเอง การกำหนดให้ครูทุกคนเปลี่ยนแปลงการสอนจากแบบเดิมมาเป็นการสอนภาษาแบบธรรมชาติ อาจทำให้ครูรู้สึกว่ามันถูกบังคับและเกิดเจตคติที่ไม่ดีต่อการนำไปใช้ ส่งผลให้ไม่ตั้งใจ ไม่สนใจที่จะศึกษาค้นคว้าความรู้เกี่ยวกับการสอนภาษาแบบธรรมชาติเพิ่มเติมซึ่งจะส่งผลให้การปฏิบัติเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

1.2 การศึกษาให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

จากการวิจัย พบว่า ครูโรงเรียนสุขเกษมซึ่งมีความรู้เรื่องการสอนภาษาแบบธรรมชาติในระดับสูง และเป็นผู้ที่ติดตามความเคลื่อนไหวของการสอนภาษาแบบธรรมชาติอย่างสม่ำเสมอ สามารถจัดการเรียนการสอน จัดสภาพแวดล้อมและสื่อ และจัดการประเมินพัฒนาการได้อย่างสอดคล้องกับหลักการสอนภาษาแบบธรรมชาติ ครูโรงเรียนสุขสันต์ซึ่งมีความรู้เรื่องการสอนภาษาแบบธรรมชาติในระดับปานกลางค่อนข้างสูง และเป็นผู้ที่ติดตามความเคลื่อนไหวของ

การสอนภาษาแบบธรรมชาติอย่างสม่ำเสมอ สามารถจัดการเรียนการสอน จัดสภาพแวดล้อม และสื่อ และจัดการประเมินพัฒนาการได้อย่างสอดคล้องกับหลักการสอนภาษาแบบธรรมชาติค่อนข้างมาก ในขณะที่ครูโรงเรียนธรรมดาซึ่งมีความรู้เรื่องการสอนภาษาแบบธรรมชาติในระดับปานกลาง และเป็นผู้ที่ไม่ได้ติดตามความเคลื่อนไหวของการสอนภาษาแบบธรรมชาติจัดการเรียนการสอน จัดสภาพแวดล้อมและสื่อ และจัดการประเมินพัฒนาการอย่างไม่ค่อยสอดคล้องกับหลักการสอนภาษาแบบธรรมชาตินัก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความรู้ความเข้าใจมีผลโดยตรงต่อการปฏิบัติ การนำการสอนภาษาแบบธรรมชาติซึ่งเป็นปรัชญาและระบบความเชื่อไปสู่การปฏิบัติจะต้องศึกษาทำความเข้าใจให้กระจ่างชัดเสียก่อน เพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปอย่างสอดคล้องกับหลักการสอนภาษาแบบธรรมชาติมากที่สุด ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของวอร์ด (Ward, 1989) ที่กล่าวว่าแนวคิดหรือปรัชญาเกี่ยวกับการสอนของครูเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่มีอิทธิพลต่อการสอนภาษาแบบธรรมชาติ ครูจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนภาษาแบบธรรมชาติ และมีความเชื่อมั่นในปรัชญาการสอนภาษาแบบธรรมชาติ จึงจะสามารถจัดการสอนภาษาแบบธรรมชาติได้อย่างบูรณาการและต่อเนื่อง

เนื่องจากการสอนภาษาแบบธรรมชาติเป็นนวัตกรรมเชิงปรัชญากลุ่ม Constructivist ซึ่งเน้นการให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ขึ้นด้วยตนเอง จากการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัว ครูจึงจำเป็นต้องมีพื้นฐานในเรื่อง การจัดการเรียนการสอนโดยให้เด็กเป็นศูนย์กลาง และ ทักษะการคิดวิเคราะห์เพื่อเชื่อมโยงทฤษฎีกับการปฏิบัติ การศึกษาการสอนภาษาแบบธรรมชาติจึงได้ผล ครูที่โดยปกติยังไม่สามารถจัดการเรียนการสอนโดยให้เด็กเป็นศูนย์กลางจะไม่สามารถศึกษาการสอนภาษาแบบธรรมชาติจนมีความรู้ความเข้าใจได้ จากกรณีตัวอย่างโรงเรียนสุขเกษมที่ครูมีพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอนโดยให้เด็กเป็นศูนย์กลาง ประกอบกับครูได้รับการพัฒนาในเรื่องทักษะการคิดวิเคราะห์เพื่อเชื่อมโยงทฤษฎีกับการปฏิบัติจึงเอื้อต่อการรับนวัตกรรมการสอนภาษาแบบธรรมชาติค่อนข้างมาก ส่วนครูโรงเรียนสุขสันต์ส่วนใหญ่จะมีพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอนโดยให้เด็กเป็นศูนย์กลาง แต่มีโอกาสฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์เพื่อเชื่อมโยงทฤษฎีกับการปฏิบัติค่อนข้างน้อย ประกอบกับมีครูบางคนที่มีพื้นฐานในเรื่องการจัดการเรียนการสอนโดยให้เด็กเป็นศูนย์กลางค่อนข้างน้อย ทำให้รับนวัตกรรมการสอนภาษาแบบธรรมชาติได้อย่างไม่เต็มที่ ส่วนโรงเรียนธรรมดาซึ่งมีความจำกัดมากทั้งเรื่องประสบการณ์การสอนของครูที่ส่วนใหญ่เพิ่งเริ่มทำงาน และครูมีความเชื่อพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนโดยให้ครูเป็นศูนย์กลาง ประกอบกับโรงเรียนประถมศึกษาที่อยู่ในบริเวณ

ใกล้เคียงทั้งหมดคัดเลือกเด็กที่จะเข้ามาเรียนโดยเน้นการสอบวิชาการ ทำให้การศึกษาและการนำ การสอนภาษาแบบธรรมชาติเป็นไปได้ด้วยความยากลำบากอย่างยิ่ง

ดังนั้น การที่จะศึกษาการสอนภาษาแบบธรรมชาติให้เข้าใจจึงควรเริ่มจากการ ศึกษาและทำความเข้าใจปรัชญาและทฤษฎีพื้นฐานที่เกี่ยวข้องก่อน แล้วจึงนำไปปฏิบัติหรือทำ ควบคู่กันไป แต่จากการวิจัยพบว่าครูส่วนใหญ่จะมุ่งศึกษากิจกรรมตามแนวการสอนภาษาแบบ ธรรมชาติ แต่ไม่ให้ความสำคัญกับการตรวจสอบการปฏิบัติของตนกับหลักการสอน ส่งผลให้การ นำไปใช้มีความคลาดเคลื่อน ครูไม่เข้าใจหลักการสอนอันเป็นที่มาของการปฏิบัติจึงไม่สามารถ คิดกิจกรรมที่เหมาะสมกับสภาพนักเรียนและห้องเรียนของตนเองได้อย่างมั่นใจว่าการสอนของตน จะถูกต้องตามหลักการหรือไม่

1.3 การนำการสอนภาษาแบบธรรมชาติมาใช้ในโรงเรียนอนุบาลให้ประสบ ผลสำเร็จ

การนำนวัตกรรมมาใช้จะประสบความสำเร็จหรือไม่ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ ต่างๆที่เกี่ยวข้องหลายประการ ดังกรณีตัวอย่างโรงเรียนสุขเกษมที่ผู้บริหารตัดสินใจนำการสอน ภาษาแบบธรรมชาติไปใช้หลังจากที่ได้ไตร่ตรองแล้วว่าการสอนภาษาแบบธรรมชาติก่อให้เกิด ประโยชน์ต่อเด็ก และเป็นวิธีการแก้ปัญหาเรื่องผู้ปกครองเรียกร้องให้มีการสอนอ่านเขียน จะเห็น ได้ว่าเป็นการตัดสินใจที่เกิดจากความต้องการที่จะนำไปใช้จริงๆ ไม่ได้ตัดสินใจเนื่องจากการทำ ตามความนิยมของสังคม และเมื่อผู้บริหารตัดสินใจที่จะนำไปใช้แล้ว ก็ไม่ได้บังคับให้ครูทุกคน สอนภาษาแบบธรรมชาติ ครูเป็นผู้ตัดสินใจนำไปใช้ด้วยตนเอง การนำไปใช้เริ่มจากครูที่เป็น อาสาสมัครก่อน แล้วจึงขยายผลไปยังครูคนอื่นๆ

เมื่อตัดสินใจนำมาใช้แล้วผู้บริหารได้พยายามศึกษาทำความเข้าใจนวัตกรรม การสอนภาษาแบบธรรมชาติ ทั้งจากตำรา งานวิจัย เอกสารทางวิชาการ วารสารทั้งของไทยและ ต่างประเทศ เข้ารับการอบรม ศึกษาดูงาน และเข้าประชุมวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งเป็นผู้ร่วมวิจัยเรื่องการสอนภาษาแบบธรรมชาติ พร้อมทั้งนี้ได้ศึกษาโดยการร่วมลงมือ ผลิตลงถูกกับครู ครูเริ่มศึกษาวิธีจัดกิจกรรมจากการสังเกตการวิจัย พยายามทำความเข้าใจทฤษฎี แล้วจึงนำไปประยุกต์ใช้กับการสอนในห้องของตน โดยที่ผู้บริหารเปิดใจกว้างให้ครูทดลองวิธีการ ต่างๆ โดยไม่จำเป็นต้องสอนด้วยวิธีการเดียวกัน ครูมีโอกาสที่จะทดลองนำการสอนภาษาแบบ ธรรมชาติไปใช้สอนในห้องเรียนก่อนที่จะเป็นผู้ตัดสินใจนำมาใช้ด้วยตนเอง ครูมีโอกาสที่จะศึกษา ทฤษฎีและทดลองนำไปใช้สอนในห้องเรียน เพื่อที่จะได้มีโอกาสตรวจสอบสมมุติฐานที่จำเป็นต่อ

การเปลี่ยนแปลงความเชื่อและการสอน มีการดำเนินการพัฒนาครูทั้งในเรื่องของความรู้เกี่ยวกับ การสอนภาษาแบบธรรมชาติ และการพัฒนาพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการนำการสอนภาษาแบบธรรมชาติไปใช้ ได้แก่ พัฒนาครูให้สามารถจัดการเรียนการสอนโดยให้เด็กเป็นศูนย์กลาง และพยายามฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์เพื่อการเชื่อมโยงทฤษฎีกับการปฏิบัติของครูอย่างต่อเนื่อง และจริงจัง

นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่นๆ ทั้งด้านสถานภาพของโรงเรียนซึ่งมีชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 รองรับ ทำให้จัดการศึกษาตามหลักการสอนภาษาแบบธรรมชาติได้อย่างเต็มที่โดยไม่ต้องกังวลว่าเด็กอนุบาลที่จบแล้วจะไปสอบเรียนต่อที่โรงเรียนประถมศึกษาไม่ได้ ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มีความรู้ในเรื่องการสอนภาษาแบบธรรมชาติและนวัตกรรมอื่นๆ ภายใต้ปรัชญาเดียวกันอย่างยิ่ง ครูเป็นผู้ที่มีประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนโดยให้เด็กเป็นศูนย์กลาง ประกอบกับการที่โรงเรียนเป็นสนามวิจัยเรื่องการสอนภาษาแบบธรรมชาติอย่างต่อเนื่องในระยะเวลา 5 ปี ล้วนเป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้โรงเรียนสุขเกษมเป็นโรงเรียนหนึ่งที่ประสบความสำเร็จในการนำการสอนภาษาแบบธรรมชาติไปใช้ทั้งสิ้น

ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับที่ฟูลแลน (Fullan, 1992) ได้กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาว่าประกอบด้วย 1) ความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลง 2) การทำความเข้าใจนวัตกรรมให้ชัดเจน 3) การสนับสนุนทั้งจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก 4) การพัฒนาบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพและอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะในการนำการสอนภาษาแบบธรรมชาติมาใช้

จากการศึกษา พบว่า ปัญหาของการสอนภาษาแบบธรรมชาติซึ่งเป็นปัญหา อันเนื่องมาจากลักษณะของนวัตกรรมเชิงปรัชญา ครูส่วนใหญ่จะเคยชินต่อการนำนวัตกรรมที่เป็นวิธีการหรือชุดของอุปกรณ์มาใช้ และศึกษานวัตกรรมเหล่านั้นด้วยการได้รับการบอกเล่า หรือ สอนวิธีการโดยตรง เมื่อต้องนำการสอนภาษาแบบธรรมชาติซึ่งเป็นนวัตกรรมเชิงปรัชญามาใช้ ทำให้การทำความเข้าใจจึงเป็นไปด้วยความยากลำบาก และไม่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ ซึ่ง ปัจจุบันทั้งผู้บริหารและครูส่วนใหญ่ยังคงเข้าใจว่าการสอนภาษาแบบธรรมชาติ คือ วิธีการสอน ภาษาแบบหนึ่ง มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่เข้าใจอย่างถูกต้องว่าการสอนภาษาแบบธรรมชาติเป็น ปรัชญาซึ่งเป็นกรอบความคิดให้กับครูในการตัดสินใจและออกแบบการสอน ความเข้าใจดังกล่าว

แสดงให้เห็นว่า ปัญหาที่สำคัญในการนำการสอนภาษาแบบธรรมชาติไปใช้ คือ ปัญหาเกี่ยวกับความเชื่อและความเข้าใจที่มีต่อการสอนภาษาแบบธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับที่นิวแมนและเชิร์ช (Newman and Church, 1990) ที่กล่าวว่า ความยากลำบากในการที่จะเป็นครูที่สอนภาษาแบบธรรมชาติ คือ ปัญหาเกี่ยวกับความเชื่อที่เป็นพื้นฐานของการตัดสินใจเกี่ยวกับการสอน เนื่องจากการสอนภาษาแบบธรรมชาติเป็นปรัชญาและระบบความเชื่อซึ่งไม่ใช่ชุดการสอนสำเร็จรูป จึงทำให้เกิดความยากลำบากในการสื่อสารให้ครูสามารถสอนโดยให้ตอบสนองต่อความเชื่อดังกล่าว

นอกจากปัญหาอันเนื่องมาจากลักษณะของนวัตกรรมเชิงปรัชญา ที่ยากต่อการทำความเข้าใจแล้ว โรงเรียนจำนวนมากที่ต้องการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนการสอน ยังต้องเผชิญกับปัญหาอันเนื่องมาจากตัวครูที่ขาดความรู้พื้นฐานในเรื่องการจัดการเรียนการสอนโดยให้เด็กเป็นศูนย์กลาง ผู้ปกครองต้องการให้โรงเรียนสอนอ่านเขียน ประกอบกับบริบทของโรงเรียนที่ไม่มีชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 รองรับ ทำให้โรงเรียนส่วนใหญ่ยังไม่สามารถเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนการสอนได้ ดังนั้น วิธีการที่จะช่วยให้โรงเรียนสามารถนำการสอนภาษาแบบธรรมชาติมาใช้ได้ง่ายขึ้น คือ ต้องพยายามค่อยๆปรับเปลี่ยนการจัดการบางส่วนให้ค่อยๆสอดคล้องกับหลักการสอนภาษาแบบธรรมชาติมากขึ้น ซึ่งอาจทำได้ดังต่อไปนี้

1. จัดให้มีห้องสมุดสำหรับเด็ก หรือจัดมุมหนังสือให้น่าสนใจมากขึ้น ปัจจุบันมีหนังสือซึ่งเป็นวรรณกรรมสำหรับเด็กที่มีผู้แปลมาจากหนังสือต่างประเทศมากขึ้น และมีสำนักพิมพ์ต่างๆให้ความสำคัญกับการผลิตหนังสือสำหรับเด็กมากขึ้น ดังนั้น การนำการสอนภาษาแบบธรรมชาติมาใช้ แม้ว่าทางโรงเรียนยังไม่สามารถเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนการสอน แต่อาจเริ่มจากการจัดหาหนังสือที่ดี มีคุณค่า และเหมาะสมกับพัฒนาการเด็ก ซึ่งเป็นหนังสือที่มีลักษณะเป็นวรรณกรรมสำหรับเด็กมาจัดไว้ให้เด็กได้เลือกอ่านตามความสนใจให้มากขึ้น หรือจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการอ่านมากขึ้น เช่น การให้เด็กยืมหนังสือกลับบ้าน ให้เด็กที่สนใจเล่าเรื่องจากหนังสือ ให้เด็กวาดภาพหรือบันทึกเกี่ยวกับเรื่องราวในหนังสือ เป็นต้น บางโรงเรียนที่ไม่มีงบประมาณในการจัดซื้อหนังสือสำหรับเด็ก อาจจัดทำโครงการยืมหนังสือจากผู้ปกครอง เช่นเดียวกับโรงเรียนสุขสันต์ ซึ่งนอกจากจะมีหนังสือสำหรับเด็กจำนวนมากขึ้นแล้ว ยังได้จัดให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการสอนภาษาด้วย

2. โรงเรียนที่ไม่รู้จะเริ่มต้นนำมาใช้อย่างไร อาจใช้วิธีการศึกษาจากงานวิจัยเกี่ยวกับการสอนภาษาแบบธรรมชาติซึ่งมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น และทดลองปฏิบัติตามแนวทางในงานวิจัย ซึ่งเป็นแนวทางที่ผ่านการกลั่นกรองมาแล้ว ผลจากงานวิจัยเกี่ยวกับการสอนภาษาแบบธรรมชาติ เช่น การจัดประสบการณ์การเขียนร่วมกันตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติสำหรับ

เด็กอนุบาล (ภาวิณี แสนทวีสุข, 2537) การจัดกิจกรรมการอ่านตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ (สุภัทรา คงเรือง, 2538) และ การใช้เทคนิคการเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำ (อลิษา เพ็ชรรัตน์, 2538) เป็นต้น นอกจากนี้แนวทางจากการวิจัยในด้านการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กแล้ว บัณฑิตศิริ ธีรานุรักษ์ (2539) ยังได้พัฒนาโปรแกรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมการรู้หนังสือขั้นต้นของเด็กวัยอนุบาล ซึ่งเป็นแนวทางที่สามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ผู้ที่จะดำเนินการตามแนวทางของงานวิจัยควรประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับโรงเรียนของตน

2.2 ข้อเสนอแนะในการเผยแพร่การสอนภาษาแบบธรรมชาติ

เนื่องจากการสอนภาษาแบบธรรมชาติเป็นนวัตกรรมที่ซับซ้อน และแตกต่างจากนวัตกรรมอื่น คือ ไม่ใช่วิธีการหรือชุดของอุปกรณ์ที่มีวิธีการใช้เป็นลำดับ แต่เป็นระบบความเชื่อซึ่งเป็นกรอบที่ทำให้เกิดแนวทางในการปฏิบัติ มีขอบข่ายที่กว้าง ทั้งในแง่ของหลักสูตร การสอน และการประเมินผล เป็นการรวมนวัตกรรมหลายๆ อย่างเข้าด้วยกัน และไม่ใช่โปรแกรมสำเร็จรูปตายตัว (Moss and Nodden, 1994) ครูจึงเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้การสอนประสบความสำเร็จ เพราะเป็นผู้ตัดสินใจในการนำไปใช้ ว่าอะไรเป็นสิ่งที่เหมาะสมที่สุดในบริบทนั้นๆ จากผลการวิจัยพบว่าปัญหาสำคัญที่ทำให้การนำไปใช้ไม่ประสบความสำเร็จ คือ ครูมีพื้นฐานที่สำคัญก่อนที่จะศึกษาและนำการสอนภาษาแบบธรรมชาติไปใช้ค่อนข้างน้อย กล่าวคือ ครูส่วนใหญ่มีความรู้เรื่องการจัดการเรียนการสอนโดยให้เด็กเป็นศูนย์กลาง ความรู้เรื่องทฤษฎีการสอนภาษา และทักษะการคิดวิเคราะห์เพื่อเชื่อมโยงทฤษฎีการสอนภาษาและพัฒนารูปแบบการเด็กค่อนข้างจำกัด

ตลอดช่วงเวลาที่ผ่านมา การเผยแพร่ความรู้เรื่องการสอนภาษาแบบธรรมชาติในประเทศไทยดำเนินไปอย่างด้วยความยากลำบาก แม้ว่าจะมีการจัดการอบรมเรื่องการสอนภาษาแบบธรรมชาติหลายครั้ง แต่จากข้อค้นพบของการวิจัยพบว่าการนำไปใช้ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีข้อจำกัดในการพัฒนาครูด้วยการอบรมในลักษณะที่เคยปฏิบัติมา จากการวิจัยพบว่าวิธีเผยแพร่ความรู้ที่ได้ผลมาก คือ การสาธิตการสอน แต่การเผยแพร่ในระยะแรกขาดครูที่สามารถสาธิตการสอนได้ต้องอาศัยการอบรมเป็นหลัก ก็อาจกล่าวได้ว่าการอบรมในช่วงที่ผ่านมามีข้อจำกัด คือ 1) การจัดการอบรมมีการฝึกปฏิบัติน้อยเกินไป และขาดการติดตามผลการจัดการอบรม 2) การจัดการอบรมเชิญวิทยากรที่เชี่ยวชาญมาจากต่างประเทศซึ่งก่อให้เกิดอุปสรรคต่างๆ เนื่องจากความแตกต่างของครูไทยและครูต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทำ

ให้เกิดปัญหาในด้านการสื่อสาร 3) ระยะเวลาที่จัดอบรมเป็นช่วงสั้นๆซึ่งไม่อาจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเนื่องจากครูไม่มีโอกาสติดทบทวนเกี่ยวกับการสอนก่อนที่จะนำไปใช้

ดังนั้น การเผยแพร่การสอนภาษาแบบธรรมชาติในช่วงต่อไปจึงควรพิจารณาข้อจำกัดทั้งในด้านพื้นฐานความรู้ของครูและการจัดการอบรมดังกล่าวมาแล้วเพื่อที่จะเป็นแนวทางในการวางแผนการจัดการอบรมที่มีประสิทธิภาพโดยจะต้องคำนึงถึง 1) เนื้อหาที่อบรม ผู้จัดการอบรมต้องเน้นให้ครูทำความเข้าใจปรัชญาและความเชื่อรวมทั้งทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานของการสอนภาษาแบบธรรมชาติ ทั้งทฤษฎีการเรียนรู้ของเด็ก ทฤษฎีพัฒนาการทางภาษา และทฤษฎีการสอนภาษา และ 2) กระบวนการในการอบรม ต้องนำเสนอทฤษฎีและเปิดโอกาสให้ครูได้สำรวจทดลอง ทบทวน โดยจะต้องฝึกให้ครูมีทักษะการคิดวิเคราะห์เพื่อเชื่อมโยงทฤษฎีและการปฏิบัติ ดังที่ นิวแมนและเชิร์ช (Newman and Church, 1990) ได้กล่าวไว้ว่า การที่จะเปลี่ยนแปลงการสอนมาเป็นการสอนภาษาแบบธรรมชาติครูจะต้องมีโอกาสศึกษาทฤษฎีและทดลองนำไปใช้สอนในห้องเรียน เพื่อที่จะได้มีโอกาสตรวจสอบสมมุติฐานที่จำเป็นต่อการเปลี่ยนแปลงความเชื่อและการสอน

2.3 ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัย

ช่วงเวลาที่ผ่านมากการเผยแพร่แนวคิดการสอนภาษาแบบธรรมชาติซึ่งเป็นนวัตกรรมที่เป็นปรัชญา ยังมีความสับสน มีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน และไม่ประสบความสำเร็จในด้านการพัฒนาครูซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการนำการสอนภาษาแบบธรรมชาติไปใช้ เนื่องจากการสอนภาษาแบบธรรมชาติเป็นนวัตกรรมที่แตกต่างจากนวัตกรรมอื่นๆ ความสำเร็จในการนำไปใช้ต้องอาศัยการทำงานและการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างบุคลากรที่เกี่ยวข้องซึ่งได้แก่ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองโดยเน้นการคิดวิเคราะห์เพื่อเชื่อมโยงทฤษฎีพื้นฐานกับการปฏิบัติ ดังนั้น จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจที่จะมีการทำการวิจัยในการพัฒนาครู ให้มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถจัดการสอนภาษาแบบธรรมชาติได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับหลักการ โดยใช้ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้เป็นข้อมูลพื้นฐาน